

Magyarság, kereszténység, kultúra

II. JÁNOS PÁL PÁPA

A pápa 1996.
szeptember 21-én
fogadta a IV.
Nemzetközi
Hungarológiai
Kongresszus résztvevőit;
ott elhangzott beszédét
Szörényi László
fordításában közöljük.

Nagy örömmel és tiszta szívből köszöntöm Önöket, mint az éppen ma befejeződő Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus résztvevőit. Éppen egy hete fejeztem be második magyarországi látogatásomat, s újra megtapasztalhattam, hogy ennek a nemeslelkű népnek a kultúrájába milyen mélyen behatoltak a keresztény értékek, amelyek e népnek a századok folyamán ihletet és táplálékot adtak. Hálas vagyok Sárközy Péter professzor úrnak, aki a megjelentek nevében kifejtette a kongresszus célkitűzéseit.

A magyarság ebben az évben ünnepli az ország 1100. és a pannonhalmi monostor alapításának 1000. évfordulóját. Abban az örömben volt részem, hogy eltölthettem egy estét a Főapátság szerzeteseivel, velük énekelve a vesperást, a gótikus templom megragadó környezetében, amelyben valóban „a történelem lélegzete érezhető”. Az ezeréves évfordulón tartott ünnepélyes vesperáson megindultan gondoltam mindazon szerzetesekre, akik apostoli és tértítő munkájukkal elértek, hogy a magyarok hite, dacolva a különböző korok viszontagságaival, megmaradjon és megerősödjék. Imáimba foglaltam azokat a szerzeteseket is, akik negyven évi tiltás után, hét évvel ezelőtt kezdték újra a szerzeteséletet Magyarországon. Kérem az Urat, ez az esemény járuljon hozzá hatékonyan a magyar katolikus egyház újjászületéséhez az új körülmények között. Minden egyes szerzetesközösség élő hagyományban őrzi, gazdagítja és adja tovább a hitnek és a léleknek a kincseit. Így történt Magyarországon is ezer éven át. Az új évezred is ismerhesse meg a spirituális értékek virágzását a magyar nép javára!

A hit hirdetői egyúttal *a kultúra terjesztői* is voltak szerte Európában, így Magyarországon is. A magyar iskoláztatást a Szentszék által Magyarországra küldött bencés szerzetesek alapozták meg, s az országban megtelepedett szerzetesrendek és világi papok fejlesztették tovább. A magyar történelem számos kiváló személyisége tanult ezekben az iskolákban. Ezeken az imádságra és a tanulásra szentelt helyeken sajátították el azokat az elveket, amelyeket a születő nemzet szellemi alapjává Szent István király tett.

A magyarok ebben az esztendőben ünneplik honfoglalásukat. Meg kell azonban említeni, hogy nem a Kárpát-medencébe történő letelepedésük változtatta meg pusztító és erőszakos életmódjukat. Géza fejedelemnek, majd Szent István királynak volt az érdeme, hogy megnyitotta a magyarok szívét a keresztény hit és a virágzó középkori európai kultúra befogadására. Ez volt a nemzet *máso-*

dik, valódi születése. A kereszténység és a kultúra ilyen szoros összeköttetésben állt egymással a nemzeti lét hajnalától fogva.

Az ország sok és súlyos megpróbáltatást állt ki több mint ezer éves története folyamán. Minden alkalommal, amikor drámai események forgatták fel a politikai és társadalmi rendet, mindig feltűntek nagy lelkek, szentek, akik meg tudták mutatni honfitársaiknak az utat az Evangélium fényében. Szent Imre és Szent László, Szent Margit és Szent Erzsébet után a későbbi századokban is mindig akadtak olyanok, akik keresztény életükkel, a hithez való hősies ragaszkodásukkal, áldozatos felebaráti szeretetükkel irányították és erősítették a magyarságot, és gazdagították a magyar kultúrát is.

Ennek a kultúrának megbecsült és áldozatos kutatói Önök. A magyar kultúrában — és nem csupán abban — évszázadok hosszú során egységet alkotott a „szent” és a „profán”. Örömmel utalok itt az egyetemalapító Pázmány Péter bíborosra, a magyar nyelv egyik legnagyobb mesterére, aki grazi teológiai tanárként, majd esztergomi érsekként oly sokat tett a magyarság egységéért. Szívesen idézem föl Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök alakját; ő nemcsak a huszadik századi katolikus megújulás és szociális gondolat legnagyobb úttörője volt, hanem a liturgikus nyelvet is megújította műveiben, amelyeket boldog emlékezetű elődöm, XI. Piusz is nagy örömmel üdvözölt.

De gondolhatunk a közelmúlt példaképeire is: a felebaráti szeretet hőisére, Batthyány-Strattmann Lászlóra, vagy Mindszenty bíborosra, aki az elnyomó hatalommal szemben az evangéliumi igazság rendíthetetlen tanúja volt. Vagy arra a pásztorra, aki saját testéből formált pajzsot, hogy még önmaga feláldozásával is megvédje juhait életét? Apor Vilmos püspökre gondolok, akinek sírja előtt állhattam imádkozva éppen egy héttel ezelőtt. Elég ezt a néhány nevet említenünk, hogy megláthassuk azon hősök és névtelen szentek sokaságát, akik életük alázatos, de hatékony tanúbizonyságával gazdagabbá tették az emberiséget és az egyházat.

Tudományos tanácskozásuk során sok oldalról közelítették meg a *magyar kereszténység és a kultúra kapcsolatait*. A kultúrának egészen különös szerepe van az ember formálódásának útján. A kultúrák sokrétűsége és sokszínűsége, amelyek különböző korszakokban és különböző etnikai csoportokban formálódtak ki, az emberiség valódi gazdagságát alkotja. Éppen ezért tévedés megvetéssel és ellenséges indulattal tekinteni azokra a kultúrákra, melyek különböznek a magunkétól. Az ilyen viselkedés *új barbárság magvát* veti el: a pusztítás és a halál előhírnöke.

Dolgoznunk kell tehát az *emberiség egyesítésének* megvalósulásáért amelyet Izajás próféta megjósolt, hirdetvén azt az időt, amelyben az emberek ekevassá kovácsolják kardjaikat, lándzsáikat pedig sarlóvá, hogy együtt menjenek az Úr világosságába (vö. Iz 2, 4-5.). Az embereknek e testvéri, Isten akarta közössége azonban csak akkor valósulhat meg, ha minden nép hozzáteszi saját érté-

kes hagyományait és kultúráját. Örömmel látom, hogy erre a kongresszusra harminchat országból gyűltek össze tudósok. Önök azért jöttek össze különböző országokból és kontinensekről, hogy a magyar keresztény kultúra múlt és jelen értékeit elmélyítsék, s ez jelképes értéket nyer: jelzi, melyik az az út, amely Magyarországot, Európa és a világ jövője felé vezet!

Mostani magyarországi látogatásom mottója ez volt: „Reményünk Krisztus.” Előttünk áll egy új ezredév. A mai keresztények tudnak-e majd méltók lenni elődeikhez, és úgy átlépni a 2000. év küszöbét, hogy magasra emeljék a hitnek atyáiktól örökölt fátklyáját?

Néhány héttel ezelőtt adta ki a Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevelét, amelyben nagy vonalakban kifejti, hogyan kell egy *igazságosabb és testvéribb világot* felépíteni. Ebben a püspökök érintik a kultúra témáját is, hangsúlyozva, hogy ez lényeges szerepet játszik azoknak az embereknek az életében, akik úton vannak a teljes érettség felé. A magyar kultúrában, amelyről Önök ezekben a napokban tanácskoztak, *elsődleges szerepet játszott a keresztény hit*, s ez biztosította számára az összeköttetést a kontinens többi kultúrájával is. Ha nem akarnánk tudomást venni erről a hozzájárulásról, az azt jelentené, hogy lehetetlenné tennénk a kapcsolatteremtést a magyar nép lelkének mély rétegével.

Az elmúlt évtizedek diktatórikus rendszere nem csupán a személyi szabadságot akadályozta, hanem törekedett arra is, hogy a keresztény kultúra hagyományainak megismerését eltörölje, mégpedig oly módon, hogy újraértelmezte és meghamisította a múltat. Csak a változás óta eltelt évek hozták napfényre: egész nemzedékek nőttek föl úgy, hogy nem is tudtak a keresztény hagyományról, és ily módon meg lettek fosztva azoktól az értékektől és eszményektől, amelyek abban gyökereznek. Éppen ez az egyik oka annak a bizonytalanságnak és zűrzavarnak, amelytől sok mai fiatal szenved. Itt az idő, hogy újra a remény távlatait adjuk nekik. „Reményünk Krisztus.”

Az Önök munkája is — az Önöké, akik a magyar kultúra különböző arculatainak tudós tanulmányozói — hozzájárulhat az értékek ezen visszaszerzéséhez, amelytől a nemzet jövője függ. Hála az Önök segítségének is, hogy a szeretett magyar nép felveheti a küzdelmet a jelen nehézségeivel, amint őseik is meg tudták ezt tenni, a jelenleginél egyáltalán nem könnyebb korokban.

A magyar irodalom egyik nagy költője, Balassi Bálint — aki azért is kedves nekem, mert kapcsolatban állt hazámmal — a maga gyönyörű vallásos énekeit pontosan a török veszedelem éveiben írta, amely a magyar nemzetnek pusztta fennmaradását is fenyegette. Isten segítségével és minden gyermekének egyetértő odaadásával Magyarország újra le fogja tudni győzni azokat a nehézségeket, amelyek ma akadályozzák előrehaladását.

Ezzel a jókívánsággal, melyet a „Magna Domina Hungarorum” és Szent István király közbenjárására bízok, adom Önökre áldásomat.